
Informe al voltant de l'afectació del fong piriculària al conreu d'arròs valencià

Autor: Ciss. Ciències
Aprovació: Ple, 23 març 2026

INTRODUCCIÓ

El motiu d'aquest informe és analitzar l'afectació del fong piriculària en el cultiu de l'arròs valencià, un problema d'abast global però que en el cas del territori valencià té una incidència molt acusada atès que les varietats autòctones s'han mostrat més vulnerables a la malaltia provocada per l'esmentat fong. A més de l'afectació, s'hi ha analitzat quines ferramentes tenen els llauradors al seu abast per combatre'l, els entrebancs que estan trobant i les reivindicacions al respecte. Així mateix, hem volgut conèixer l'estat de les investigacions dels organismes competents per trobar varietats d'arròs més resistents al fong i que, per tant, no afecten de manera tan acusada la productivitat del conreu.

Per fer-ho, aquesta Comissió de Ciències ha acollit diverses compareixences de cultivadors, sindicats agraris i investigadors. Així mateix, s'ha comprovat sobre el terreny, a través de la visita a una de les cooperatives arrosseres més importants, els efectes de la malaltia i els punts de vista dels afectats.

Es tracta d'una problemàtica important, que afecta un sector qualitativament menor, en el conjunt de la producció agrària valenciana, però molt important en termes socials i culturals, pel que té de configuració d'un paisatge únic i per la connexió amb una manera d'entendre la gastronomia molt arrelada a la idiosincràsia valenciana.

ANTECEDENTS

El Consell Valencià de Cultura ha mostrat al llarg de diversos informes i declaracions l'interés per la situació de l'Albufera i pel cultiu de l'arròs. En el Ple d'octubre del passat 2025, s'hi aprova una declaració davant la preocupació per l'expansió de la plaga Piriculària que afecta el cultiu de l'arròs¹. A més, nombrosos informes han

¹ [784-Declaracio-del-CVC-davant-la-preocupacio-per-l'expansio-de-la-plaga-Piricularia-la-qual-afecta-al-cultiu-de-larros-bilingue-1.pdf](#)

exposat la situació del Parc Natural. L'any 2019 fou aprovat l'informe sobre l'Albufera i els seus valors naturals i patrimonials². L'any 2012 fou aprovat l'informe sobre el Parc Natural de l'Albufera de València i el seu patrimoni cultural, material i immaterial³. L'any 2016 es va aprovar l'informe sobre la possible *Declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial a favor de les activitats tradicionals de l'Albufera de València: la pesca artesanal i la navegació a vela llatina*⁴. L'any 2022 fou aprovat l'informe sobre *L'Albufera de València. Parc Natural. Situació mediambiental i administrativa*⁵, mentre que l'any 2023 es va dur a terme un informe sobre la *Taula redona: l'Albufera, noves perspectives*⁶. D'altra banda el Consell Valencià de Cultura s'ha adherit a la candidatura de l'Albufera com a reserva de la biosfera⁷.

L'AFECTACIÓ DE LA PIRICULÀRIA

El responsable sectorial de l'arròs d'AVA-ASAJA, Miguel Minguet, va explicar quines eren les varietats emparades per la Denominació d'Origen afectades pel fong piriculària. En concret, les varietats tipus Sénia (J. Sendra, Gleva, Montsianell, Sénia i Badia, molt semblants les unes amb les altres), Bomba i Albufera. Algunes com Sénia i Badia ja pràcticament no es cultiven, però Bomba, que és la varietat en cultiu més antiga, té unes característiques de cocció que la fan molt especial, molt apreciades en la nostra gastronomia, però també és molt difícil de cultivar entre altres coses per ser molt sensible als fongs. Actualment, J. Sendra, Bomba i Albufera ocupen el gruix de la producció. En tot cas, són varietats molt genuïnes, diferents de les que es conreen arreu del món. «Fer un arròs diferent ha fet que no ens esborraren del mapa, els països asiàtics no poden competir amb nosaltres perquè el seu producte és diferent al nostre», apuntava Minguet. Arrossos, com en el cas de la resta de l'Estat espanyol o Itàlia, concebuts per absorbir el sabor, no per acompanyar altres plats, com a guarniment.

² [Microsoft Word - 315.Sobre l'Albufera de València_val](#)

³ [Informe sobre la declaració com bé d'interés cultural del canal de bellús](#)

⁴ [Informe sobre la declaració com bé d'interés cultural del canal de bellús](#)

⁵ [721-1.pdf](#)

⁶ [728.pdf](#)

⁷ [782-Adhesio-del-CVC-a-la-candidatura-de-lAlbufera-com-a-reserva-de-la-Biosfera-bilingue.pdf](#)

Es tracta, per tant, de varietats pròpies molt valuoses, per molts motius, i que estan sent afectades per la piriculària, la malaltia fúngica més important arreu del món en tant que afecta diferents tipus de cultius. En el cas de l'arròs, les varietats de gra redó (japònica) són més sensibles al fong. La manera d'actuar del fong és atacant el coll de l'espiga, tallant el flux de nutrients al gra de l'arròs. Si l'atac es produeix quan l'espiga està acabada, no suposa un gran problema. En cas contrari, el gra no continua creixent. «El problema és que, enguany, hem tingut camps amb un 100% d'eixos atacs», alertava Minguet.

Pel que fa a la manera de propagar-se el fong, com explicava Vicent Dalmau Sorlí, del Servei de Sanitat Vegetal de la Generalitat Valenciana, és a través d'espores transportades pel vent o que es transmeten per l'aigua, un problema atès l'alt grau de connectivitat dels camps de conreu de la planta. Llavors infectades, restes de la collita de la campanya anterior, si tenen fulles afectades, presents per exemple en la palla de l'arròs, actuen com a inòculs per a la campanya següent. Les llavors i les males brosses també poden actuar com a reservoris. A partir dels inòculs inicials, germinen les espores. Per reduir el risc, Dalmau Sorlí recomanava emprar llavors certificades, amb controls oficials, procedents de parcel·les no contaminades. Altres mesures anirien en la línia d'eliminar les restes de cultius i les males herbes i tractar de reduir l'abonament nitrogenat, que augmenta la producció però també un creixement vegetatiu que fa la planta vulnerable. Una dosi de sembra alta, molt espessa, redueix les condicions de ventilació i afavoreix també l'atac del fong.

En tot cas, les condicions climàtiques són importants per al desenvolupament de la piriculària. Per a l'esperulació, la producció de conidis que després s'infecten, són d'una humitat relativa elevada, a partir del 89%, i una temperatura òptima d'entre 25-28°. Perquè germine l'espora i es produïska la infecció, l'entrada dins de la planta de l'arròs, es necessiten una sèrie d'hores d'aigua lliure sobre el cultiu; menys en tant la temperatura és més elevada, entre 8 i 11 hores a partir de 24,4°.

No és necessària la pluja, només amb la rosada durant la nit i les primeres hores del matí seria suficient, explicava Dalmau. A més, hi ha un període d'incubació, en què no són apreciables els símptomes de la malaltia, que varia en funció també de la temperatura. En els mesos de juny, juliol, agost i setembre es concentren els dies de més risc. La qüestió és que «enguany s'han donat més dies de risc que en campanyes anteriors. Estem lluitant amb un enemic que és cada vegada més difícil de combatre».

Una lluita en què l'augment de nits tropicals suposa una «combinació en què tenim les de perdre».

Els dies de ponent ajuden a canviar les condicions d'humitat, ressequen l'ambient i ajuden al creixement sa de la planta. L'expert d'AVA-ASAJA, tanmateix, alertava que l'estiu de 2025 havia estat «exageradament càlid i humit», amb molts pocs dies de ponent. I, en tot cas, el que els agricultors detecten són canvis importants en el clima. «El problema fonamental en l'arròs són les temperatures altes nocturnes, que fan que la planta tinga un consum energètic molt alt», assenyala Minguet. Hi ha varietats amb gens adaptats a aquestes temperatures, però no són les valencianes.

Condicions climàtiques que, com s'especifica en un document enviat a la Comissió de Ciències del Consell Valencià de Cultura per La Unió Llauradora i Ramadera, és degut «a un context de canvi climàtic, amb estius cada vegada més llargs, temperatures elevades i humitats relatives altes, condicions idònies per a la proliferació del fong».

El resultat ha estat unes pèrdues en arròs Albufera en torn al 75%, segons els càlculs d'AVA-ASAJA, i entre un 30%-40% de J. Sendra. Els responsables de La Unió parlaven d'una afectació mitjana del fong, l'última campanya, del 30-35% de les parcel·les però que podia arribar al 90% o, fins i tot, al conjunt de la parcel·la. Segons aquest sindicat, l'impacte econòmic arribaria als 10 milions d'euros, atès que les pèrdues no són únicament quantitatives, sinó també qualitatives, en referència a la qualitat del gra produït.

Les malalties, a més, no estan cobertes per les asseguradores. Bomba és ja una varietat en vies de desaparició. L'arrosser Rafael Biel relatava com el problema s'havia agreujant tant amb aquesta varietat en les últimes campanyes que molts productors deixaren de produir-la. El fong s'acarnissava tant amb el Bomba que «ja no era rendible recollir les collites». El volum de collita en l'última campanya, pel que fa a aquesta varietat, com va poder comprovar aquesta comissió en una visita a la Cooperativa Unió Cristiana de Sueca, és sensiblement inferior a la resta de varietats. En les naus on s'emmagatzemava el gra, amb muntanyes d'arròs separades per varietats, la diferència de volum entre varietats era molt visible. Sobretot en Bomba, però l'afectació ha arribat també a les varietats J. Sendra.

De fet, Minguet apuntava que les altres varietats autòctones podrien seguir el camí del Bomba perquè continuen presentant les minves en la producció actual. D'alguna manera, està plovent sobre terreny mullat: d'una superfície de 50.000 hectàrees cultivades d'arròs, s'ha passat a les actuals 15.000; dels 140 molins arrossers, perviuen 9. Ja no és possible una reducció més gran perquè, com apunta Minguet, «el següent pas és l'abandó. I tot pot arribar; tot és empitjorar les condicions dels llauradors i arribarà un moment que el llaurador deixarà perdre la terra». En la mateixa línia, Joan Manuel Mesado apuntava que si el problema «no es corregeix pot comprometre seriosament la continuïtat del cultiu de l'arròs a la Comunitat Valenciana i, amb ella, la preservació d'uns espais, un paisatge i unes formes de vida molt arrelades a la nostra identitat col·lectiva», alhora que recordava el vessant ecològic del conreu associat al «manteniment d'aiguamolls i les nostres marjals».

LA UNIÓ EUROPEA I LES MATÈRIES ACTIVES

Davant la problemàtica, la denúncia generalitzada dels agricultors és la manca de matèries actives per lluitar contra el fong, no necessàriament tòxiques per al medi ambient. «Un fungicida és l'equivalent per a una persona d'un antibiòtic», explicava Minguet, qui apuntava que en 2001 hi havia 900 substàncies actives que podien gastar els llauradors front a les 470 actuals en funció de les normatives marcades per la Unió Europea. Minguet admet que algunes d'aquelles substàncies són nocives, no saludables, però altres «no s'han perdut per això», apunta en referència a la burocràcia que envolta la renovació dels permisos, sotmesos a nombrosos estudis, i a què les patents finalitzen la seua vigència; quan acaba la patent, les cases productores perden l'interès a fer nous estudis. L'equivalent seria que no es pogueren emprar els medicaments genèrics.

Pel que fa als fungicides, de les tres substàncies que hi havia, Triazols, Imidazols i Estrobilurines, sols està permesa la darrera. Amb l'agreujant que el fong crea resistències contra les Estrobilurines, substància que, a més, sols es pot emprar en anys alterns, combinada amb altres substàncies, tot just per evitar això. Els agricultors, però, «la gastem dos vegades a l'any perquè no tenim un altra alternativa. La legislació europea ens ha dut a fer un mal ús de la substància», assegura Minguet. L'arrosser Rafael Biel confirmava aquest fent aportant la dada que el mateix fabricant de les Estrobilurines «deixava ben clar en l'etiquetatge que no es podien fer més de dos aplicacions en un mateix any». Un ús inadequat que «estava clar que acabaria

generant resistències». «Però nosaltres no podem fer una única aplicació, s'ha de fer dos o tres en funció del cicle del cultiu. No li pots dir a un fong: ataca'm una vegada en estiu i la resta de l'estiu no m'ataques. No funciona així», reblava Biel.

A banda, molts d'aquests fitosanitaris no autoritzats a Europa «sí que ho estan a la resta de països del primer món», diu Minguet en referència a Estats Units, Austràlia o Japó, «el que significa que no és un tema sanitari, sinó burocràtic».

Minguet estén les limitacions als herbicides, una restricció que també afecta la producció d'arròs, segons confirma el productor Rafael Biel. Minguet augura que les substàncies continuaran caient de la llista d'autoritzats pels problemes burocràtics a què feia esment. Un sistema «pervers» que augmenta el risc a desenvolupar resistències i una dependència a les autoritzacions excepcionals d'ús de substàncies per part del govern estatal, una circumstància, a més, que es produeix cada vegada menys. Un greuge comparatiu per als llauradors valencians perquè hi ha països, segons Minguet, «que sí atenen les peticions dels seus llauradors», diu en referència a Itàlia, una situació per tant no harmonitzada dins la Unió Europea que pot provocar problemes de competència. Es tracta, per tant, d'una prerrogativa del govern estatal, i el marge de l'administració autonòmica és reduït.

Així les coses, la reivindicació d'AVA-ASAJA és trobar una alternativa basada en la innovació i la investigació, augmentar la inversió en biocontrol, en Noves Tècniques Genòmiques (NTG) i en l'agricultura de precisió. Alhora, demanen una simplificació dels procediments d'aprovació de substàncies, per tal que hi haja predictibilitat i les cases comercials continuen apostant per oferir servei amb els seus productes —«en acabant, qui paga la situació és el llaurador»— i tindre un enfocament més flexible pel que fa al risc-benefici de les substàncies, no solament tenint en consideració els possibles perills. AVA-ASAJA està d'acord en pràctiques més sostenibles, però no en prohibir tot tipus de productes químics abans de tindre les alternatives biològiques. A banda, aposten per incentivar financerament les pràctiques sostenibles i millorar la formació en aquesta matèria. En paral·lel a una reducció de les càrregues burocràtiques.

La Unió Llauradora i Ramadera coincideix amb el diagnòstic pel que fa a les matèries actives. «La falta de ferramentes fitosanitàries eficaces està condicionant les decisions de sembra i està obligant als arrossers a apostar per les varietats de gra llarg en detriment de les varietats tradicionals de gra redó, la base de la nostra

gastronomia», apuntava Mesado. La queixa és que, anys enrere, el sector disposava d'un ventall més ampli de productes, fins a sis matèries actives l'any 2002, «diferents famílies que permetien una gestió racional de la malaltia». «La conseqüència és l'aparició i consolidació de resistències. Quan els agricultors es veuen obligats a utilitzar any rere any els mateixos mecanismes d'acció l'eficàcia disminueix de manera progressiva», va explicar Mesado. «La lluita contra el fong de la piriculària requereix alternança, diversitat i estratègia. Sense això, el sistema col·lapsa. I el problema deixarà de ser conjuntural per convertir-se en estructural», afegia. Al temps que coincidia en la necessitat d'obtenir de l'Administració central permisos excepcionals per poder lluitar contra la malaltia, sol·licituds que s'han fet «amb criteris tècnics, informes justificatius i l'aval de la realitat del camp». Amb tot i amb això, la resposta ha estat sempre negativa amb l'argument que els llauradors disposaven de ferramentes suficients. «La passada campanya ha demostrat de manera inequívoca que aquesta afirmació no s'ajusta a la realitat», contraposava Mesado. La seua organització posava també l'accent, pel que fa als orígens complexos del problema, «en el marc regulador europeu, amb una política fitosanitària cada vegada més restrictiva, sovint allunyada de les condicions específiques dels cultius mediterranis». Davant d'això, reclamen de l'Estat «una política més activa en la defensa dels cultius estratègics traslladant a Europa la realitat productiva i sanitària del nostre territori. No es pot exigir sostenibilitat ambiental, seguretat alimentària i preservació del paisatge mentre es priva els agricultors de les ferramentes mínimes necessàries per protegir els seus cultius».

Les organitzacions agràries i els llauradors treballen contrarellotge de cara a la futura campanya. «Encara no sabem si anem a tindre una ferramenta que en el mes de juliol i agost es puga emprar per curar els nostres cultius», alertava Rafael Biel. «Ens hem de conscienciar perquè ara mateix estem cultivant varietats que no són d'ací, arròs llarg que ve d'Itàlia perquè la planta és més resistent als atacs dels fongs. No són immunes, enguany n'hem tingut afectacions d'un 5-6%, però és poc en comparació amb varietats com Albufera, J. Sendra o Bomba», explicava el productor. Açò suposa anar cap a altres varietats no autòctones que posen en perill «la nostra tradició i la nostra cultura arrossera».

Com a rerefons, la reclamació de protegir els llauradors europeus en els acords comercials de la Unió Europea, garantint que les importacions de productes de fora de l'àmbit europeu tinguen similars normes de seguretat i sostenibilitat. «Si hem de competir amb tot el món, o ens donen la possibilitat de gastar els mateixos

fitosanitaris que la resta o ens ho compensen», afirma Minguet, abans de recordar que la UE considera l'arròs com un producte sensible alhora que signa acords amb països en vies de desenvolupament per exportar els seus productes lliures d'aranzels, unes 80.000 tones de Vietnam. En el cas del recent acord amb Mercosur, la previsió era de 60.000 tones. A banda, es reclama una retolació obligatòria de l'origen del producte per guiar de manera més eficient les persones consumidores. Ara mateix, la legislació europea marca que s'indique el lloc d'última transformació. Això permet que productes importats de tercers països que hagen estat envasats o manipulats en un país de la UE puguin ser etiquetats sols indicant l'últim lloc on han estat processats. Aquesta normativa comporta que el país d'origen no quede clar ni siga visible, de manera que les persones consumidores poden saber on s'ha triat i empaquetat l'arròs, però no la procedència del gra, circumstància que és voluntària i que «pocs envasadors segueixen».

Segons el Codi Duaner de la Unió (Art. 24), l'origen del producte s'atribuïx al lloc on es realitza «l'última transformació substancial». Així, s'interpreta aquesta «última transformació», per exemple, com el lloc on han estat empaquetats o rentats els productes agrícoles, la qual cosa provoca un canvi en l'etiqueta d'origen. Aquestes pràctiques falsifiquen la competència, ja que els productors locals, que compleixen amb normes més exigents, es veuen desplaçats per operadors que recorren a productes mal etiquetats, més barats i amb normatives fitosanitàries més laxes a les exigides per la UE i, sovint més contaminats. Per a combatre això, s'han proposat esmenes a la reforma de l'Organització Comuna de Mercats Agrícoles (OCM) per a incloure el país d'origen de producció de manera obligatòria, buscant major transparència.

L'etiquetatge obligatori del país d'origen no és només una qüestió d'informació: és una ferramenta clau de seguretat alimentària. L'informe de la Unió Europea de 2023 sobre residus de plaguicides en els aliments, publicat per l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària (EFSA) al maig de 2025, confirma que els productes importats presenten el doble d'incompliments que els nacionals. D'altra banda el Reglament de la DOP, més garantista, estableix que les fases que han de dur-se a terme en la zona geogràfica definida han de ser la plantació, rentada, assecat, neteja, selecció i classificació.

La recomanació d'AVA-ASAJA és consumir arrossos de DO València, una denominació d'origen que empara les varietats tradicionals, no així els arrossos llargs que també es produeixen en el nostre territori. La conclusió és que la situació es pot redreçar, encara és possible una agricultura «productiva, resilient i preparada per al futur, però cal canviar i cal canviar de manera immediata».

Per la seua banda, Vicente Dalmau Sorlí apuntava una altra sèrie de circumstàncies que afecta al registre de fungicides. A més de l'estricta normativa europea, la convivència amb un entorn sensible com el Parc Natural de l'Albufera obliga a augmentar la precaució i l'exigència d'uns requisits de baix impacte en el medi ambient i la salut dels aplicadors. A banda, els productes s'apliquen en zones on hi ha masses d'aigua. I un problema afegit és que el de l'arròs és un cultiu molt minoritari, 400.000 hectàrees dels 50 milions que es dediquen a tot tipus de cereals, de les quals sols 87.000 corresponen a l'Estat espanyol (Itàlia en dedica 225.000). «Les empreses fitosanitàries a l'hora d'avaluar i defensar els productes volen recuperar les seues inversions el més prompte possible. I és molt més senzill recuperar la inversió amb uns clients potencials amb 50 milions d'hectàrees localitzats en el sud amb 400.000 ha, que conviuen amb parcs naturals, problemes amb les aigües, etcètera», explica Dalmau Sorlí, qui afegeix que les empreses no volen estar en el punt de mira de possibles problemes mediambientals. A hores d'ara, malgrat alguns contactes per part del Servei de Sanitat Vegetal, no hi ha cap empresa tramitant productes per al seu ús en l'arròs. A mitjan termini, la solució podria vindre de varietats resistents d'arròs, un tema que «porta anys de treball». Per a l'any vinent, així les coses, «necessitaríem autorització per a algun producte que fora efectiu. La Comissió Europea està molt a sobre dels permisos excepcionals, però és evident que estem en una situació d'emergència».

L'expert, en tot cas, confirma l'entrada d'arròs a la UE tractat amb fungicides no permesos per als nostres agricultors. En aquest punt, la Generalitat Valenciana ha fet propostes perquè «aquests tipus de situacions es donen el menys possible o desapareguen. És a dir, que s'apliquen a països tercers les mateixes restriccions que als nostres agricultors».

PROPOSTA PER A LES AUTORITZACIONS EXCEPCIONALS

Com s'ha vist, la reclamació més immediata dels productors i les organitzacions agràries, com a mesura urgent per lluitar contra el fong, és l'aplicació per part del Ministeri d'Agricultura d'autoritzacions excepcionals, contemplades en la normativa comunitària, concretament en l'article 53 del Reglament 1107 /2009. Dita reglamentació permet l'autorització excepcional de productes fitosanitaris per un període màxim de 120 dies quan es done un perill que no es pot atendre per unes altres vies. En el document de La Unió esmentat adés plantegen que es donen les condicions per «l'existència d'un risc fitosanitari greu i generalitzat», la inexistència d'alternatives eficaces i la «necessitat d'una resposta urgent i temporal».

La Unió no planteja cap canvi estructural del marc regulador, sinó una mesura excepcional que, a més, de cara a minimitzar els riscos ambientals, estaria sotmesa a les següents condicions:

- a) Aplicació únicament durant períodes d'eixugó, amb absència total de làmina d'aigua.
- b) Prohibició expressa de tractaments amb presència de làmina d'aigua en la parcel·la.
- c) Limitació temporal a un màxim de 120 dies.
- d) Aplicació sota el control i supervisió del Servei de Sanitat Vegetal de la Conselleria d'Agricultura.
- e) Possibilitat d'establir protocols de seguiment específics, amb la col·laboració del sector productor.

La Unió acompanya la seua petició d'una «relació orientativa i no exhaustiva» de productes fitosanitaris autoritzats en cereals i no pertànyer a diferents famílies químiques «podrien ser susceptibles d'autorització excepcional».

Empresa	Nom comercial	Matèria activa	Concentració
SYNGENTA	ELATUS ERA	Protioconazol Benzovindiflupir (SOLATENOL™)	14,9 % p/p 7,43 % p/p
BASF	REVYCARE	Revysol® (Mefentrifluconazol)	10 % p/v
BAYER	AVIATOR X-PRO	Bixafen Protioconazol	7,5 % 15 %
KENOGARD	WASAN	Bromuconazol	30 % p/v (300 g/L)
CORTEVA	UNIVOQ	Fenpicoxamid Protioconazol	50 g/L 100 g/L
NUFARM	JOUST	Protioconazol	25,13 %

La tria final, per tindre un número raonable de matèries actives «preferiblement dos o tres, tot i que seria desitjable alguna més», hauria de realitzar-se en coordinació amb els organismes competents en sanitat vegetal.

L'ESTAT DE LA INVESTIGACIÓ

Els estudis que s'estan fent des del 2020 per part del Servei de Sanitat Vegetal i l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries (IVIA) confirmen les afirmacions dels agricultors en el sentit que el fong que provoca la piriculària va desenvolupant soques resistents per la insistència en els mateixos fungicides, la qual cosa fa que els tractaments amb estrobilurines «siguen ineficaços», en paraules de Dalmau Sorlí. «Si les condicions ambientals són favorables, no podem frenar l'avanç de la malaltia», afegeix.

Pel que fa a les tècniques i productes de control biològic, com alternativa als fungicides, Dalmau Sorlí diu que «tenen un perfil toxicològic molt inferior, però tenen també una eficàcia molt inferior». «Amb el control d'insectes el control biològic s'ha demostrat molt eficaç, però controlar malalties és molt més complicat. Tot i que cal trobar eixe tipus de ferramentes», reblava.

Concha Domingo, del Centre de Genòmica de l'IVIA, va ser l'encarregada d'explicar les investigacions perquè fa a la resistència de les varietats al fong. Les plantes poden presentar gens de resistència específica que fan front als gens d'avirulència de les plantes, s'activa el sistema de defensa i no s'infecta. En cas contrari, es produeix la infecció. També és possible que es desenvolupen elements de resistència inespecífica — el símil emprat per la investigadora era el sistema immunològic dels humans — que permeten que la planta es pugui defensar. La casuística està en relació al tipus de varietats. «El problema és que el fong té molta capacitat per mutar, per això l'estratègia és posar molts gens de resistència en una mateixa varietat».

L'IVIA va participar en un projecte internacional per analitzar la resistència al fong de la piricularia de diferents varietats de la Comunitat Valenciana (l'Albufera), Andalusia (Sevilla) i Catalunya (Amposta). La conclusió era que «la majoria de varietats espanyoles presentaven una resistència mitjana», va explicar Domingo, però varietats valencianes com Bomba «resultaren molt susceptibles».

Així les coses, l'IVIA ha posat en marxa diversos mètodes per a combatre els efectes del fong: d'una banda, el creuament amb varietats amb gens resistents (hi ha moltes varietats a Sudamèrica que presenten aquesta resistència); d'altra, l'edició genòmica de gens de resistència inespecífica a través de mutacions que augmenten la resistència de la planta. Per fer-ho, es van estudiar i es van fer assajos amb 32 gens de resistència en les localitzacions esmentades fins trobar les línies genòmiques que no resultaven infectades. En territori valencià, resultaven efectius un total de 5 d'aquests gens.

Pel que fa als creuaments, es provaren amb les varietats colombianes Fedearroz 50 i Oryzica Llanos —«els científics colombians porten molts anys treballant en la introducció de gens resistents, va especificar la científica»— i una varietat filipina, IRRI, posseïdores dels gens que ja se sabien efectius. Fruit d'això és la varietat Garceta, de gra llarg, ja registrada, i estan en preparació per a registrar les

anomenades Línia 1 i Línia 2, de gra mitjà i perlat. Entre 2020 i 2022 es realitzaren proves que demostraren la resistència al fong d'aquestes varietats, però l'any 2025, que va ser un any molt agressiu pel que fa a la piriculària, Garceta i les altres dos varietats han mostrat cert grau d'infecció, «no han adquirit la immunitat total».

Davant d'això, l'IVIA es planteja determinar si l'exposició continuada de les varietats locals ha fet que el fong haja superat les resistències i avaluar en col·laboració amb Sanitat la resistència de les noves varietats. També es vol esbrinar si han aparegut noves races del patogen en les zones afectades, que «siguen ineficaços». Els investigadors, en tot cas, advertiren que moltes de les tècniques genètiques estan pendents d'una regulació que prepara la UE. «Hem optat per l'edició genòmica perquè és la tècnica més ràpida i neta però som els únics en el món que no la tenim aprovada, quan són organismes que són indistingibles dels naturals. El que estem fent és una mutació que podria estar originada per una radiació o per qualsevol altra cosa», va argumentar Domingo.

Una altra qüestió sobre la taula és la de la sembra en sec, una modalitat que «porta un temps avançat respecte del cultiu tradicional en aigua i pot donar la sensació que pot funcionar millor. Així seria cert enguany, però funcionaria l'any vinent? No ho sabem, perquè les condicions van canviant. El que sí sabem és que l'abonament nitrogenat i la dosi de sembra són factors que incrementen la planta i és un factor en què anem a insistir quan donem xerrades als agricultors», va alertar Dalmau Sorlí.

Alejandro Tena, director de l'IVIA, va insistir per la seua banda en la importància de la «gestió integrada» de malalties. «No anem a trobar una solució miraculosa, un producte o una varietat que siga miraculosa. Però en la base de la piràmide ha d'haver una varietat que siga resistent o tolerant», va explicar. I a partir d'això es posen en marxa les mesures agronòmiques, procediments que «sovint van en contra de la manera de treballar de molts anys, però són molt importants», va dir en referència al tema de l'abonament o la sembra. En tot cas, «quan una malaltia explota de manera tan important és difícil trobar una solució ecològica a curt termini». En la punta de la piràmide, «l'últim recurs al qual hem d'arribar, estaria l'ús dels fungicides. I en gestió integrada, només s'han d'utilitzar quan són necessaris, quan els agricultors han de tractar per no perdre diners».

Altrament, l'IVIA també juga un paper en el tema de les assegurances i les ajudes, que han d'anar justificades «pels danys avaluats en Sanitat Vegetal o per unes condicions excepcionals com les que s'han donat enguany», en referència al tema de la dana. «Els estudis mostren que podem cultivar arròs, que no hi ha problemes de contaminació, tenim molts sediments que han pogut incrementar el problema de la piricularia», va explicar Alejandro Tena. Circumstàncies que s'han avaluat a través d'informes enviats a la Conselleria d'Agricultura per justificar les ajudes als agricultors. Dalmau Sorlí va afegir que «la Comunitat Valenciana és capdavantera pel que fa a la subvenció per a assegurances agràries, però potser caldria que les asseguradores cobriren també les malalties, no sols les plagues».

Cal afegir que en aquestes investigacions hi ha finançament de diferents bandes, de la Generalitat, dels fons europeus FEDER i del Ministeri d'Agricultura en col·laboració amb el sector privat.

ALGUNES CONCLUSIONS

Per arrelament a la història, el paisatge i la gastronomia valencianes, però també per la seua singular adaptació a les condicions ambientals de determinats indrets, el conreu de l'arròs és fonamental per entendre la idiosincràsia valenciana. Si bé, en termes quantitatius la producció arrossera no és tan important com la d'uns altres cultius, en termes econòmics, culturals i ambientals és un conreu clau en molts sentits que es manté focalitzat en el Parc Natural de l'Albufera de València i, en menor mesura, en zones com la Marjal de Pego-Oliva.

Es tracta d'un cultiu vinculat a les zones humides, actualment protegides, que no es pot entendre sense la simbiosi amb l'espai natural al qual pertanyen en positiu per la regulació dels fluxos d'aigua i el manteniment de la biodiversitat, contribuint a la conservació dels espais. Alhora, la convivència entre explotació agrícola i espai natural genera equilibris no sempre fàcils pel que fa a l'ús de fungicides i plaguicides, un aspecte important en el tema que ens ocupa, l'afectació d'importantes extensions d'arrossars per la piriculariosi, una malaltia provocada pel fong piricularia (*Pyricularia oryzae*) que està provocant importants pèrdues en la producció per l'afectació a diferents parts de la planta. Les limitacions per part de la Unió Europea a determinats tipus de productes provoquen que els agricultors estiguen indefensos a l'hora de combatre aquesta plaga de manera eficaç, alhora que queden en condicions d'inferioritat respecte de l'arròs d'uns altres indrets no sotmesos a condicions

fitosanitàries tan estrictes. La conseqüència a curt i mitjan termini, malgrat els esforços de la investigació, és la minva de la productivitat de les explotacions i l'amenaça de desaparició de varietats locals tradicionals que formen part de la identitat cultural i gastronòmica valenciana. A llarg termini, podríem estar parlant de l'amenaça de desaparició d'una activitat agrícola tan valuosa, un problema «important no sols des d'un punt de vista agrari sinó també des d'una perspectiva cultural i patrimonial», com va resumir el secretari tècnic de la Unió Llauradora i Ramadera, Joan Manuel Mesado. Un problema que podria derivar a l'abandó complet de zones del Parc Natural, com alertava el productor Rafael Biel, circumstància que tindria un impacte extremadament preocupant en la configuració del paisatge tradicional de les zones arrosseres.

RECOMANACIONS

- 1) Davant el problema que suposa en el curt termini l'existència del fong, instem a la Conselleria d'Agricultura, de la mà de les organitzacions agràries valencianes, a continuar negociant amb el Ministeri d'Agricultura autoritzacions excepcionals per a l'ús de fungicides no contemplats en la normativa. Com a recurs excepcional i dins dels paràmetres de sostenibilitat, en la línia de la proposta enviada a aquest Consell Valencià de Cultura de la Unió Llauradora i Ramadera.
- 2) En el mitjà i llarg termini, reforçar amb suficients recursos materials i humans els treballs de l'IVIA per trobar varietats resistents al fong, com a base de la piràmide de les mesures integrals apuntades per aquest organisme. El reforç de recursos hauria d'abastar també al Servei de Salut Vegetal, departament de la Conselleria d'Agricultura que treballa en estreta col·laboració amb l'IVIA i les organitzacions agràries.
- 3) Per part de les organitzacions agràries, treballar en la línia de les recomanacions de l'IVIA que formen part de la resposta integral al problema, atenent les indicacions pel que fa a la sembra i l'abonament dels cultius.
- 4) Explorar la possibilitat de convenis de col·laboració públicoprivada amb empreses productores de fungicides per incentivar la investigació i la producció de nous productes que estiguen dins dels paràmetres marcats per la Unió Europea.

5) Des de les institucions valencianes, de la manera que siga més escaient, traslladar a la Comissió Europea i a l'Agencia Española de Seguridad Alimentaria y Nutrición una proposta per tal d'assolir una retolació clara i obligatòria que indique la procedència real dels productes. Es tracta d'atendre la reivindicació que el consumidor, independentment del punt d'envasat, tinga clara la procedència del producte que està consumint.

6) Fer campanyes institucionals de promoció de la Denominació d'Origen (DO) Arròs de València, acompanyades d'activitats educatives i de difusió de la importància cultural, econòmica i social d'aquest conreu.

7) Instem els poders executiu i legislatiu valencians a traslladar a les institucions europees la necessitat que els acords comercials amb altres instàncies recullen exigències fitosanitàries als productes importats iguals o el més similars possible a les exigides als nostres productors.

Aquest informe es lliurarà al protocol habitual. Així mateix, s'enviarà al Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, a la Conselleria d'Agricultura, Aigua, Ramaderia i Pesca, a les organitzacions agràries AVA-ASAJA, Unió Llauradora i Ramadera i a l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries (IVIA).